

Úmluva o lidských právech nezaručuje právo na důchod v určité výši, rozhodl soud ve Štrasburku

ceska-justice.cz/2023/02/umluva-o-lidskych-pravech-nezarucuje-pravo-na-duchod-v-urcite-vysi-rozhodl-soud-ve-strasburku

25. února 2023

Justice

25.2.2023 6:30

Vláda snižuje valorizaci důchodů Foto: Pixabay

DALŠÍ ČLÁNKY AUTORA

Úmluva o lidských právech a základních svobodách nezaručuje právo na důchod v určité výši. Stát snížením důchodů zákonem tváří v tvář historickému deficitu a veřejnému dluhu jedná ve veřejném zájmu. Tím je stabilita důchodového systému, uvedl Evropský soud pro lidská práva (ESLP). Soud stížnost skupiny důchodců na porušení práva na ochranu majetku v Srbsku odmítl jako nepřijatelnou. Snížení důchodů ušetřilo státu 840 milionů eur za čtyři roky.

Na všeobecné snížení důchodů v rámci úspor státu si u Evropského soudu pro lidská práva stěžovalo jedenáct důchodců z různých částí Srbska: Z Bělehradu, Zavlace či Požarevacu. „Všichni byli důchodci využívající státní důchodový systém,“ upřesňuje Soud.

V Srbsku byly zákonem sníženy důchody na přechodnou dobu od listopadu 2014 do září 2018. Všichni stěžovatelé si stěžovali na porušení článku 1 Protokolu č. 1 (právo na ochranu majetku). Snížením důchodů měl stát neoprávněně porušit jejich právo na pokojné užívání jejich majetku.

Snížení důchodů následovalo po legislativní novele zavedené vládou v rámci „širšího souboru úsporných opatření“. Předmětný předpis byl zrušen, jakmile stát dospěl k závěru, že veřejný dluh byl dostatečně snížen. Veřejné výdaje se podařilo snížit, když přechodné škrty v důchodech vedly k úspoře ve výši 840 milionů Eur (asi 20 miliard korun), vyplývá z popisu situace v Srbsku.

Aktuální rozhodnutí o nepřípustnosti stížnosti je [zde](#).

Deficit důchodového systému na historickém maximu

Jak ve svém rozhodnutí zdůraznil Soud, snížení důchodů bylo omezeno na příjemce vyšších důchodů, bylo dočasné a bylo součástí snahy vyrovnat státní rozpočet. „Úřady dosáhly spravedlivé rovnováhy mezi zajištěním finanční stability důchodového systému – která byla ve všeobecném zájmu veřejnosti – a ochranou vlastnických práv stěžovatelů při uvalování nadměrné zátěže na jednotlivce, uvádí k tomu zpráva Soudu o případu.

„V roce 2014 dosáhl dlouhodobý deficit důchodového systému země historického maxima. Proto úřady rozhodly, že ke snížení schodku a zajištění úspor jsou nezbytná úsporná opatření vedoucí k finanční stabilitě důchodového systému,“ uvádí o situaci v Srbsku Evropský soud pro lidská práva.

Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku Foto: Pixabay

Přichází zákon o krácení důchodů

Jedno z těchto opatření zahrnovalo dočasné snížení důchodů vyplácených státem. „Dne 26. října 2014 proto Národní shromáždění Republiky Srbsko přijalo zákon o dočasné úpravě způsobu vyplácení důchodů (dále jen „zákon o krácení důchodů“),“ popisuje vývoj situace Soud. Nová legislativa vstoupila v platnost 28. října 2014 zveřejněním ve Věstníku.

Jak dále uvádí Soud, úprava spočívala v tom, že příjemci vyšších důchodů, jako byli předmětní stěžovatelé před Soudem, byli zákonným snížením postiženi, zatímco důchodci pobírající minimální důchody nepřesahující 25 000 dinárů (asi 200 eur)) – byli od snížení osvobozeni. Například tři stěžovatelé přišli o 35 až 133 eur měsíčně v době od listopadu 2014 – kdy se právní předpisy staly přímo použitelnými – do září 2018 – kdy byla legislativa zrušena.

Snížení důchodů není v rozporu s Ústavou

Důchodci se bránili podáním občanskoprávních a správních žalob i ústavní stížností. Všechny žaloby i stížnost byly v Srbsku neúspěšné. Kromě porušení práva na ochranu majetku si důchodci stěžovali také na diskriminaci. Konkrétně v září 2015 však Ústavní soud Srbska zamítl deset žádostí stěžovatelů žádost o přezkoumání právních předpisů a pozastavení jejich vymáhání.

„Soud rozhodnutí odůvodnil mimo jiné tím, že snížení důchodů bylo uloženo zákonem, nebylo v rozporu Ústavou nebo mezinárodními smlouvami ratifikovanými Srbskem, bylo ospravedlněno veřejným zájmem na zajištění finanční stability důchodového systému a mohlo být považováno za přiměřená s ohledem na řadu faktorů včetně sociální solidarity, krátkého trvání opatření a skutečnosti, že stěžovatelé nebyli nuceni nést nadměrné břemeno,“ shrnuje ESLP rozhodnutí srbského Ústavního soudu.

ESLP: Zásah měl právní základ a předvídatelné důsledky

Jak rozhodoval Evropský soud pro lidská práva? „Soud zopakoval, že článek 1 Protokolu č. 1 jako takový nezaručuje žádné právo na důchod v určité výši,“ stojí doslova ve zprávě o případu.

„Žadatelé byli oficiálně uznanými příjemci státního zákonného důchodu a nebylo sporu o tom, že snížení jejich důchodů vyústilo v zásah do jejich práva na pokojné užívání svého majetku,“ konstatoval soud ve Štrasburku.

Avšak podle Soudu šlo o zásah v souladu s Úmluvou: „Tento zásah měl právní základ, a to zákon o snížení důchodů, který komplexně vyložil Ústavní soud v odůvodnění, které tento Soud akceptuje. Kromě toho byla legislativa zveřejněna v Úředním věstníku, což umožnilo stěžovatelům předvídat jeho důsledky pro jejich důchody,“ uvedl doslova ESLP.

Soud nepochybuje o veřejném zájmu snížit dluh

Navíc s ohledem na vládou předložené dokumenty neměl Soud žádný důvod pochybovat o tom, že opatření byla ve veřejném zájmu – zajistit finanční stabilitu důchodového systému – tváří v tvář rozpočtovým schodkům a rostoucímu veřejnému dluhu.

A konečně, Soud se domnívá, že stěžovatelé nebyli nuceni podstoupit nepřiměřenou zátěž. Snížení důchodů stěžovatelů bylo dočasné – trvalo čtyři roky – a metoda použitá k jejímu výpočtu nebyla nepřiměřená a vedla k postupnému snižování pro důchody přesahující 25 000 dinárů. „Žádný ze stěžovatelů rovněž neprokázal, že by byl ohrožen proto, že nemá dostatek prostředků k životu nebo že se jeho životní podmínky zhoršily směrem k existenčnímu minimu,“ stojí v rozhodnutí.

Soud proto dospěl k závěru, s odkazem na svou judikaturu a širokou posuzovací pravomoc státu rozhodnout o takových záležitostech, že úřady dosáhly spravedlivé rovnováhy mezi zajištěním finanční stability důchodového systému – což bylo ve veřejném zájmu – a ochranou vlastnických práv stěžovatelů.

Nebyla to diskriminace, ale sociální spravedlnost

Evropský soud pro lidská práva rozhodl jednomyslně, zamítl stížnosti stěžovatelů podle článku 1 Protokolu č. 1 jako zjevně neopodstatněné a prohlásil stížnosti za nepřijatelné.

Soud odmítl i stížnosti na diskriminaci, které se mělo dopustit Srbsko nastavením hranice pro snížení důchodů ve výši 25 tisíc dinárů. „Rozhodnutí nemělo v úmyslu zařadit jednu kategorii důchodci do méně příznivého postavení, ale naopak přispět k pečlivému vyvažování a zároveň odrážet zásady solidarity a sociální spravedlnosti,“ vysvětlil stěžovatelům Evropský soud pro lidská práva.

Stížnosti byly k ESLP podány v pěti letech od roku 2015 a komunikovány až do roku 2021. Aktuální rozhodnutí v případě Žegarac a spol. v. Srbsko bylo vyneseno 9. února 2022. Dva

stěžovatelé se rozhodnutí nedožili. Zemřeli a nikdo ve stížnosti nepokračoval, uvádí k případu ESLP. Jeden stěžovatel na přípis Soudu už v roce 2021 nereagoval.

Irena Válková